

Курінна Світлана Дмитрівна

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця**УСВІДОМЛЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНІСНОЇ
ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Проаналізовано сприйняття інформації представниками різних етнічних груп в сучасному глобалізованому світі. Розглянута необхідність набуття діяльній компетентії у процесі вивчення іноземних мов.

Ключові слова: глобалізація, міжкультурна комунікація, вивчення іноземних мов, діяльній компетентія.

Проблема людини, її реалізації у світі існувала здавна і не перестає бути актуальною. Пошук свого місця в суспільстві, свого призначення не можуть не турбувати і наших студентів. На сьогодні особлива увага на заняттях викладачів кафедри іноземних мов та перекладу приділяється міжетнічної комунікації – обміну продуктами діяльності між етноспільнотами. Значний акцент робиться на правильному сприйнятті інформації представниками різних етнічних груп в сучасному глобалізованому світі. Глобалізація у більшості своїх проявів є не тільки специфічною формою ущільнення соціального і освітнього простору, а й процесом нелінійного розгортання соціальної творчості та життєтворчості індивідів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності розвитку діяльній іншомовної компетентії як професійно значущої якості майбутнього фахівця на заняттях з іноземної мови. Основною метою навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є розвиток у студентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентії як складника діяльній компетентії. Цілі таких занять у ВНЗ – це розвиток діяльній іншомовної компетентії як у повсякденних, загальних ділових, так і у фахових ситуаціях, які, поряд з навчанням іншомовного спілкування, передбачають усвідомлення студентом зв'язків між власною та іноземними культурами, розвиток та активізацію міжфахового мислення, формування навичок та вмінь самостійного навчання, спрямованого на формування у студента особистої відповідальності за результати навчання шляхом організації навчального процесу спільно з викладачем.

Це зумовлено стрімкими соціально-політичними змінами останніх років, що посилюються глобалізаційними чинниками, і далеко не завжди може раціонально оцінюватись. Замість зближення, взаєморозуміння та процвітання, це може призводити до поглиблення протистоянь, посилення напруги, економічного розмежування як між різними індивідуумами, так і між різними політичними угрупованнями всередині багатьох країн, і навіть між державами світу. Усе це сповна відчула освіта в Україні, яка опинилась на рубезі протистоянь між викликами глобалізації і внутрішніми політичними та економічними суперечностями, які відображуються на освітніх процесах [3, с. 125].

Глобалізація освіти тісно пов'язана з інтернаціоналізацією, що визначається розширенням двосторонніх та багатосторонніх зв'язків і контактів між навчальними закладами різних країн на основі рівноправного та взаємовигідного співробітництва, її мета – підвищення ефективності освітньої й науково-дослідної роботи, в ідеалі доведення її до кращого світового рівня, розширення мобільності викладацького й студентського персоналу. Етап сучасного розвитку освіти в Україні можна охарактеризувати такими чинниками як відхід від тоталітарної уніфікації та стандартизації педагогічного процесу, пошуки нового в теорії та практиці навчання і виховання, інтенсивне переосмислення цінностей [2, с. 27].

На тлі посилення світової тенденції до міжкультурної взаємодії етносів без діалогу з іншими культурами українська культура так чи інакше втрачатиме перспективи подальшого розвитку, адже міжкультурна взаємодія здатна стимулювати культурну активність. Тому сьогодні, з огляду на останні тенденції розвитку політичного курсу України, є дуже важливим зайняти своє місце на міжнародній арені, відновити діалогові зв'язки з європейськими культурами, що у свою чергу актуалізує проблему співвідношення національної і європейської ідентичності. Однією з необхідних умов позитивної міжкультурної взаємодії є сформована ідентичність, тому що перш ніж вступати в міжетнічні культурні зв'язки, потрібно визначитись із власною етнічною та культурною ідентичністю. Суть культурної ідентичності полягає в усвідомленому прийнятті людиною відповідних культурних норм і зразків поведінки, ціннісних орієнтацій і мови. Культурна ідентичність передбачає ідентифікацію людини з визначеною культурною традицією. Процес ідентифікації неминуче пов'язаний зі спробами осмислити «своє» через «чуже», як варіант осмислення «себе» через «іншого». Це спроби осмислити національну історію, особливості національної культури і створення образів інших культур і образу своєї країни, який проектується назовні; бажання обґрунтувати перед собою й іншими власну національно-культурну значимість, неповторність [4, с. 14]. Само ці риси є складовими

поняття ідентичність. Дані досліджень показують, що подвійна ідентичність, етнічна і європейська притаманна більшості мешканців Західної Європи. Україні з її проблемою формування власної національної ідентичності варто перейнятися ідеєю європейської інтеграції, тому що саме ця ідея може стати сильним об'єднувальним чинником і таким чином забезпечити національну єдність усередині України. Перед усім культивуючи свою унікальність і доводячи власну значущість, саме так українці можуть становити інтерес для Європи і на правах повноправних членів долучитися до спільноти Європейського Союзу. Для того, щоб бути здатним існувати, будь-яке сучасне суспільство повинно окреслити свою культурну ідентичність, і усвідомлення цієї спільноти стає істотною основою рішення політичних проблем.

Сучасній європейській культурі властива подвійність – вона є носієм не лише європейської єдності, але й націоналізму, породженого національними культурами. Діалогічність європейської культури ґрунтується на прагненні зрозуміти інше, на дистанційованому відношенні до самої себе. Сучасна концепція Європи як федерації спільнот ґрунтується на концепції етноплюралізму, яка бере до уваги інтереси і права народів як етнокультурних спільнот. Збереження етнокультурних відмінностей між народами і є те «право на відмінність», яким жоден народ, так само як і окрема особистість, не мають жертвувати. При цьому зовсім не зачіпаються такі досягнення західного суспільства, як рівність політичних прав, рівність шансів, «життєвого старту». Виявляючи цінності, властиві європейській культурі, можемо стверджувати, що для європейця це раціональність, вміння перетворити думку в дію, оволодіння природою, що виразилося в розвитку науки і техніки, орієнтації на досягнення успіху. Етноплюралізм проголошується основою майбутнього світопорядку. Боротьба за свободу, за національну культурну ідентичність не суперечить одночасному діалогу культур [4, с. 18]. Світова ситуація сьогодні така, що девіз «Дій локально – думай глобально» стає все більше актуальним принципом поведінки кожного. Слід додати, що однією з умов порозуміння та руху вперед до об'єднання людства є усвідомлення наявності культурних універсалій. До них відносяться мова, пісні, танці, міфи, звичаї, художні вироби, виготовлення знарядь праці тощо. В них виражаються загальнолюдські цінності та ідеали, правила та норми поведінки людей. Це такі моральні норми, як, наприклад, доброта, працелюбність, піклування про дітей, любов, мужність та інше. Такі цінності в різних культурах можуть проявлятися в своєрідних, притаманних лише їм, формах.

Проблеми України в глобалізаційному процесі виглядають, мабуть, ще більш складнішими, ніж в інших країнах. Отже, головне

завдання нашого суспільства – це зосередження уваги на пошуках способів адаптування до процесів глобалізації, а не її уникнення [1, с. 79]. В житті суспільства завжди існувала та й нині існує проблема співіснування людей, залагоджування стосунків між ними. Спілкування людей здійснюється за допомогою комунікацій вербальних і невербальних. Вербальні комунікації – це усні та письмові повідомлення. За даними А. Піза передача інформації відбувається за рахунок вербальних засобів (тільки слів) на 10%, звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонації звуку) – на 35%, за рахунок невербальних засобів – 55%. Невербальні комунікації здійснюються за допомогою мови рухів тіла і параметрів мови. Між вербальними і невербальними засобами спілкування існує своєрідний розподіл функцій: по словесному каналі передається чиста інформація, а по невербальному – ставлення до партнера по спілкуванню. Самим універсальним засобом комунікації є мова, саме вона передає інформацію з найменшими втратами сенсу повідомлення. Але передача інформації за рахунок вербальних засобів здійснюється тільки на 10%, паравербальні засоби спілкування діють приблизно на 35%, екстралінгвістичні засоби спілкування, що визначаються як фонаціональні: темп і гучність мовлення, стійкі інтонації, особливості вимовляння звуків, паузи, заповнення пауз, різні вкраплення в мову (плач, сміх, кашель тощо) додають свій процент інформативності. Від 40 до 80% інформації передається за рахунок невербальних засобів комунікації. До невербальних засобів передачі інформації належать кінетичні і графічні. Серед них особливе місце належить системі організації простору і часу спілкування, що отримала назву проксеміка. Ідеться про міжсуб'єктний простір – розміщення учасників зустрічі та доцільні, прийняті в різних ситуаціях і культурах часові характеристики різних форм спілкування. Специфічною знаковою системою в невербальній комунікації є контакт очей, який є основним засобом візуального спілкування. І на це треба звертати увагу студентів під час занять.

Суспільство не може існувати без правил, вони супроводжують його від виникнення до сучасності. Нині правила створює держава та її органи. Деякі з них установлює церква, інші – різноманітні організації, які існують у суспільстві, – партії, клуби, асоціації тощо. Є правила, що виникають самостійно, у процесі людського буття. Саме вони регулюють взаємини між людьми, допомагають попереджати та вирішувати конфлікти. Без належного функціонування правил поведінки неможливе існування мирного суспільства і співжиття людей, тому що без певного обмеження свободи не можна бути абсолютно вільним. Правила поведінки в деякій мірі дозволяють моделювати наслідки різних ситуацій. Наприклад, при плануванні

будь-якої розмови, зустрічі, тощо, ви можете розраховувати на те, що ваш співрозмовник в більшості випадків поведе себе саме так, як припускають встановлені соціальні норми. На необхідності їх знати і додержуватись наполягають як українські так і міжнародні фахівці. Недотримання встановлених соціальних норм може викликати негативне ставлення і спілкування буде приречене на невдачу.

Отже доходимо висновку: лише в рамках єдиної Європи можливо вирішити регіональні проблеми, які нині значно загострилися. Саме ідентичність і виступає джерелом енергії та наслідування. Головне завдання нашого суспільства - це зосередження уваги на пошуках способів адаптування до процесів глобалізації, а не її уникнення. Те саме є актуальним для кожної людини, для наших студентів і цього необхідно набувати.

Література

1. Бойко О. Глобалізація та «криза ідентичності» / О. Бойко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. –2006. –№14. –С. 77-80.

2. Канаев Н. М. Глобализация и высшее образование. Взгляд из ЮНЕСКО / Н. М. Канаев // Философия образования. – 2005. – № 1 (12). – С. 26-31.

3. Петінова О. Б. Глобалізація в освіті як філософська проблема / О. Б. Петінова // Наукове пізнання: методологія та технологія. Серія: філософія, соціологія, політологія. – 2012. – № 1 – С. 123-127.

4. Klein Hans-Michael. Cross-Culture – Benimm im Ausland. Internationale Businessetikette Länderbesonderheiten. Cornelsen Verlag Scriptor GmbH & Co KG, Berlin. – 2004. – 180 p.

Светлана Куренная. Осознание необходимости развития деятельностной иноязычной компетенции в условиях.

Проанализировано восприятие информации представителями различных этнических групп в современном глобализованном мире. Рассмотрена необходимость приобретения деятельностной компетенции в процессе изучения иностранных языков.

Ключевые слова: глобализация, межкультурная коммуникация, изучение иностранных языков, деятельностная компетенция.

Svitlana Kurinna. The awareness of the necessity to develop activity-related competence in the process of learning foreign languages.

The perception of information of different ethnic groups in the modern globalized world is analyzed. The necessity of acquisition of activity-related competence in the process of learning foreign languages is considered.

Keywords: globalization, cross-cultural communication, language training, activity-related competence.

Стаття надійшла до редакційної колегії 31.10.2016